

The page features a decorative design with three blue circles of varying sizes, each composed of concentric rings of different shades of blue. These circles are arranged in a descending sequence from top to bottom. Two thin, light blue lines intersect at a point, forming a V-shape that frames the circles. The text is centered in the lower half of the page.

تفسیر یافته های پژوهش در مطالعات کیفی (۲)

درس روش تحقیق پیشرفته / جلسه ۷

فهرست مطالب

۴	اهداف کلی
۴	۱ انواع متدهای تحقیق کیفی
۴	۱,۱ تعریف فنومنولوژی
۵	۱,۲ عناصر اصلی در روش فنومنولوژیک
۵	۱,۳ نقش محقق و تولید اطلاعات در روش فنومنولوژیک
۵	۱,۴ رفتار با اطلاعات در روش فنومنولوژیک
۶	۱,۵ تحلیل داده ها در روش فنومنولوژیک
۶	۱,۶ مرور بر متون و منابع وقابلیت اعتماد، دلالت و صحت اطلاعات
۶	۱,۷ راهنمای نقد تحقیقات فنومنولوژیک
۸	۲ تعریف روش تحقیق گراند تئوری
۸	۲,۱ توضیحاتی بر گراند تئوری
۹	۲,۲ تفاوت های اساسی گراند تئوری با سایر روشهای کیفی
۹	۲,۳ اجزاء و مراحل در فرآیند تحقیق به روش گراند تئوری
۹	۲,۴ شش مرحله اول در فرآیند تحقیق به روش گراند تئوری
۱۰	۲,۵ سؤال تحقیق
۱۰	۲,۶ نمونه گیری
۱۰	۲,۷ جمع آوری داده ها
۱۰	۲,۸ رفتار با داده ها
۱۰	۲,۹ تحلیل داده ها
۱۱	۲,۱۰ روشها و سطوح کدگذاری
۱۱	۲,۱۱ سطح اول کدگذاری
۱۲	۲,۱۲ سطح دوم کدگذاری
۱۲	۲,۱۳ سطح سوم کدگذاری
۱۲	۲,۱ نه مرحله دوم در فرآیند تحقیق به روش گراند تئوری
۱۲	۲,۲ توسعه مفهوم
۱۲	۲,۳ کاستن
۱۳	۲,۴ نمونه گیری انتخابی از متون
۱۳	۲,۵ نمونه گیری انتخابی از داده ها
۱۳	۲,۶ پدیدار شدن متغیرهای اساسی
۱۳	۲,۷ اصلاح و تکمیل مفهوم
۱۳	۲,۸ یادآور نویسی
۱۴	۲,۹ نوشتن گزارش تحقیق
۱۴	۲,۱۰ ملاحظات اخلاقی
۱۵	۲,۱۱ ارزیابی گراند تئوری ها
۱۵	۲,۱۲ راهنمای نقد تحقیقات انجام شده به روش گراند تئوری

۱۷.....	۳	روش تحقیق قومیت شناسی.....
۱۷.....	۳,۱	توضیحاتی.....
۱۷.....	۳,۲	پژوهشگر به منزله ابزار پژوهش.....
۱۸.....	۳,۳	کار میدانی.....
۱۸.....	۳,۴	فرهنگ محوری و ژرف کاوی.....
۱۸.....	۳,۵	بازتاب.....
۱۹.....	۴	تحقیق عملکردی.....
۱۹.....	۴,۱	تعریف تحقیق عملکردی.....
۱۹.....	۴,۲	خصوصیات تحقیق عملکردی.....
۲۰.....	۴,۳	کاربرد تحقیق عملکردی.....
۲۰.....	۴,۴	مراحل و روشهای اجرای تحقیق عملکردی.....
۲۱.....	۴,۵	مراحل تحقیق عملکردی.....
۲۲.....	۴,۶	مزایای تحقیق عملکردی.....
۲۲.....	۴,۷	محدودیتهای تحقیق عملکردی.....
۲۳.....		خلاصه.....
۲۴.....		منابع.....

شناسه جستار

عنوان جستار:
تفسیر یافته های پژوهش در مطالعات کیفی (۲)

نویسنده: دکتر ریتا رضایی

هیئت علمی مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی
آخرین تاریخ به روز رسانی: ۱۳۹۰/۵/۱۹

طراح آموزشی: دکتر مانوش مهربانی

ویرایش: زهرا صفاری

کارشناس مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی

با همکاری:
مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی
قطب علمی آموزش الکترونیکی
دانشگاه علوم پزشکی شیراز

اهداف کلی

- در تدوین این درس اهداف کلی زیر مد نظر است :
- انتظار می رود پس از خواندن مطالب این نوشتار به اهداف زیر نائل آید.
۱. آشنایی با روش های تحقیق کیفی
 ۲. آشنایی با روش های جمع آوری داده های کیفی به تفکیک متدها
 ۳. آشنایی با تحلیل داده های کیفی

۱ انواع متدهای تحقیق کیفی

➤ مفاهیم کلیدی

۱. فنومنولوژی^۱ یکی از روش های تحقیق کیفی است که به بررسی و توصیف تجربیات زندگی می پردازد.
۲. در تحقیقات فنومنولوژیک نمونه گیری نسبی بر هدف است.

➤ اهداف یادگیری

- شما پس از مطالعه مطالب این نوشتار قادر خواهید بود:
۱. تحقیق فنومنولوژیک را شرح دهید.
 ۲. عناصر اصلی در تحقیقات فیزیولوژیک را توضیح دهید.

۱,۱ تعریف فنومنولوژی

فنومنولوژی به بررسی تجربیات انسان ها می پردازد. هدف از تحقیق فنومنولوژیک عبارت است از توصیف تجربیات زندگی به همان صورتی که در زندگی واقع شده اند. کانون توجه فنومنولوژی را تجربیات زندگی می دانند زیرا این تجربیات است که معنای هر پدیده را برای هر فرد می سازد و به فرد می گوید که چه چیز در زندگی و نزد وی حقیقی و واقعی است. چهار بعد از این تجربیات شامل ابعاد مکانی، زمانی، بدنی و نیز بعد روابط انسانی موجود در آنهاست. فنومنولوژی، مجموعه ای از تفاسیر است که به ما کمک می کند تا خود و نیز روابط خود را با دیگران و هر چیز که در قلمرو ما قرار می گیرد درک نمائیم.

فنومنولوژی فرد را بخشی از محیط می داند که اگر چه خود و جهان را شکل می دهد ولی در جهان زندگی می کند، جهانی از روابط، اعمال معنی دار و زبان و لذا خود فرد نیز تا حدودی تحت تاثیر جهان، زبان، فرهنگ، تاریخ، مقاصد و ارزشهایش است.

^۱ - phenomenology

ما در زمان زندگی می‌کنیم، گذشته و آینده بر حال تاثیر دارند و بخشی از بودن ما هستند، پس نه تنها دنیای افراد متفاوت است بلکه علایق آنها نیز از لحاظ کیفی متفاوت است. واقعیت ذهنی است و حقیقت تفسیری از یک پدیده است و لذا موقتی است، از این رو هر تجربه برای هر فرد منحصر به فرد است، این امر حتی در مورد تجربه محقق برای جمع آوری داده های مطالعه و تحلیل آنها صحت دارد.

۱,۲ عناصر اصلی در روش فنومنولوژیک

در تحقیقات فنومنولوژیک یک سری از عناصر اصلی وجود دارند که عبارتند از:

- ✓ نقش محقق
- ✓ تولید اطلاعات
- ✓ رفتار با اطلاعات
- ✓ تحلیل داده ها
- ✓ مرور بر متون و منابع
- ✓ قابلیت اعتماد^۲ دلالت^۳ و صحت اطلاعات^۴

۱,۳ نقش محقق و تولید اطلاعات در روش فنومنولوژیک

محقق نقش ویژه ای در تغییر شکل اطلاعات و تبدیل تجربیات زندگی به توصیفی از یک پدیده خاص دارد. در تحقیقات فنومنولوژیک معمولاً از نمونه گیری مبتنی بر هدف ۵ استفاده می شود. در این روش افراد شرکت کننده براساس دانش و اطلاعات خاصی که در مورد یک پدیده دارند، و با هدف در میان گذاشتن این اطلاعات انتخاب می گردند. منطقی و قدرت نمونه گیری مبتنی بر هدف در انتخاب افراد غنی از اطلاعات به منظور مطالعه عمیق آنها نهفته است. محقق باید آنها را بیابد، با آنها تماس برقرار نماید و قبل از مصاحبه آنها را برای جلسه مصاحبه اصلی و پاسخ دهی به سوالات اساسی تحقیق آماده سازد.

۱,۴ رفتار با اطلاعات در روش فنومنولوژیک

محقق ممکن است به شیوه های متفاوتی با اطلاعات رفتار نماید. استفاده از سوالات باز و یادداشت برداری از سخنان افراد از روش های معمول هستند. روش های ضبط صدا و نسخه برداری از عین کلمات افراد دقت اطلاعات را بالا می برد ولی به تجهیزات زیادی نیاز دارند. گاه مصاحبه دوم هم ممکن است لازم باشد، که به محقق امکان توسعه و تایید و اضافه سازی یافته ها را می دهد، و برای مشارکت کنندگان نیز امکان توصیف بهتر را فراهم می نماید. باید فوراً پس از هر مصاحبه نوار ضبط شده آن را گوش داد تا معلوم شود که آیا محتوای مصاحبه قابل فهم است و یا نیاز به پیگیری وجود دارد. همچنین محقق باید بلافاصله پس از هر مصاحبه یادداشتهای مفصلی از آنچه که ضبط نشده یا قابل ضبط نبوده است بردارد. بعلاوه نسخه برداری کتبی از محتوای نوارها و خواندن آنها در حالیکه نوار آن نیز در حال پخش شدن است ضمن مطمئن سازی محقق از دقت در اطلاعات به غوطه وری در داده ها که لازمه تحلیل است کمک می کند.

جمع آوری و تحلیل داده ها از هم جدایی ناپذیرند و با شروع جمع آوری داده ها تحلیل آنها نیز شروع می شود.

² - trustworthiness

³ - implication

⁴ - authenticity

⁵ - purposeful

۱,۵ تحلیل داده ها در روش فنومنولوژیک

هدف از تحلیل آن است که ضمن حفظ یکتایی تجربیات زندگی مشارکت کنندگان امکان فهم پدیده مورد نظر فراهم گردد. لازمه تحلیل آن است که محقق در اطلاعات غوطه ور گردد. این کار با گوش دادن به توصیفهای مشارکت کنندگان شروع و با بازخوانی مکرر داده ها ادامه می یابد. همچنان که محقق در داده ها غوطه ور می شود به جملات و مفاهیم اصلی آن دست می یابد. آنگاه برای سهولت مرتب سازی بعدی این جملات و مفاهیم اصلی آنها را روی کارتهای اندکس یا فایلهای کنترل اطلاعات می نویسد. یافتن و درک روابط اساسی بین این جملات و ایجاد توصیفی جامع از پدیده، مرحله نهایی را تشکیل می دهد. محقق معمولاً از طریق تغییرات آزاد ذهنی روابط این جملات را بدست می آورد. استفاده از نرم افزارهای کامپیوتری برای ذخیره سازی، بازیابی و پردازش داده ها این فرایند را کارآمد تر می کند.

۱,۶ مرور بر متون و منابع و قابلیت اعتماد، دلالت و صحت اطلاعات

مرور بر متون و منابع معمولاً پس از تحلیل داده ها صورت می گیرد. بهرحال هدف آن است که داده ها را در متن آنچه از قبل راجع به پدیده دانسته شده است قرار دهیم.

قابلیت اعتماد و صحت یافته های تحقیقات کیفی از مسائلی است که مورد توجه محققان بوده و در منابع زیاد مورد بحث قرار گرفته است. صحت سوال تحقیق بستگی به این دارد که محقق چقدر تجربیات مشارکت کنندگان را از دانش نظری آنها درباره موضوع جدا نماید. یکنواختی در روش کار و کنارگذاری عقاید و دانش قبلی، ما را از خالص بودن توصیف خود از داده ها مطمئن می سازد. برای اطمینان از صحت تحلیل داده ها نیز باید در آخر کار نظر مشارکت کنندگان را راجع به اینکه توصیف انجام شده جامع و منعکس کننده تجربیات آنان است جویا گردید و محتوای کم یا زیاد شده را مورد تجدید نظر قرار داد.

۱,۷ راهنمای نقد تحقیقات فنومنولوژیک

به منظور نقد تحقیقات فنومنولوژیک می توان از معیارهای زیر که به صورت پرسشی طرح شده اند استفاده نمود.

❖ بیان پدیده مورد نظر

- آیا پدیده مورد نظر به روشنی تعریف شده است؟
- آیا محقق مشخص نموده است که چرا این پدیده باید به روش کیفی بررسی گردد؟
- آیا محقق اساس فلسفی تحقیق را مشخص نموده است ؟

❖ هدف

- آیا محقق هدف از انجام تحقیق را مشخص نموده است؟
- آیا محقق اهمیت این تحقیق را مشخص نموده است؟

❖ روش

- آیا روش استفاده شده برای جمع آوری داده ها با هدف تحقیق سازگار است ؟
- آیا روش استفاده شده برای جمع آوری داده ها برای بررسی پدیده مورد نظر کفایت می کند؟
- آیا محقق مطابق با روش انتخاب شده عمل نموده است ؟

❖ **نمونه گیری**

- آیا محقق مشخصات نمونه ها را توضیح داده است ؟ آیا از نمونه گیری مبتنی بر هدف استفاده نموده است؟
- آیا نمونه های انتخاب شده برای تحقیق مناسب بوده است ؟

❖ **جمع آوری داده ها**

- آیا داده های جمع آوری شده بر تجربیات انسانی تمرکز دارند؟
- آیا محقق روش های جمع آوری داده ها را دقیقاً توضیح داده است؟
- آیا محقق حفاظت از مشارکت کنندگان در تحقیق را انجام داده است؟
- آیا چگونگی به اشباع رسیدن داده ها بیان شده است ؟

❖ **تحلیل داده ها**

- آیا محقق روش های انجام تحلیل داده ها را مشخص نموده است؟
- آیا محقق واقعاً براساس داده ها تحلیل کرده است؟
- آیا روش تحلیل داده ها برای خواننده قابل فهم است؟
- آیا محقق نحوه تعیین اعتبار، صحت و تناسب داده ها را بیان نموده است؟

❖ **تعیین اعتبار**

- آیا مشارکت کنندگان در تحقیق مطابقت آن را با تجربیات خود تأیید می کنند؟

❖ **تعیین صحت**

- آیا خواننده می تواند رشته افکار محقق را تعقیب نماید؟
- آیا محقق فرایند تحقیق را دقیقاً ثبت نموده است ؟

❖ **تناسب**

- آیا یافته ها در غیر از وضعیت مطالعه قابل کاربرد است ؟
- آیا نتایج از نظر کسانی که در فرایند تحقیق درگیر نبوده اند معنی دار است ؟
- آیا روش های تحلیل داده ها با هدف مطالعه سازگار است ؟

❖ **یافته ها**

- آیا یافته ها در متن شرایط ارائه شده اند؟
- آیا خواننده قادر است که از روی یافته های گزارش شده جوهره ها را درک نماید؟
- آیا برداشتهای ذهنی محقق با داده ها سازگار است ؟
- آیا محقق یافته ها را در متن دانسته های قبلی در مورد پدیده قرار داده است ؟

❖ **نتیجه گیریها، و توصیه ها**

- آیا نتیجه گیریها، دلالتها و توصیه های انجام شده شرایطی را که تحت آن بدست آمده اند به خواننده نشان می دهند؟
- آیا نتیجه گیریها مبتنی بر یافته ها هستند؟
- آیا توصیه هایی برای تحقیقات بیشتر انجام داده است؟
- آیا محقق توانسته است اهمیت یافته های تحقیق را نشان دهد؟

➤ **آزمون :**

۱. همه عبارات زیر صحیح است بجز :
 - الف) تجربیات زندگی کانون توجه است.
 - ب) نمونه گیری مبتنی بر هدف است.
 - ج) جمع آوری و تحلیل داده ها هم زمان انجام می گیرد.
 - د) تعیین صحت داده ها عملاً امکان پذیر نمی باشد.
- گزینه " د " صحیح است

۲ تعریف روش تحقیق گراندد^۶ تئوری

➤ **مفاهیم کلیدی**

۱. گراندد تئوری به توصیف فرایندهای اجتماعی می پردازد.
۲. در گراندد تئوری نمونه گیری باید تا حد اشباع ادامه پیدا کند.

➤ **اهداف یادگیری**

- شما پس از مطالعه مطالب این نوشتار قادر خواهید بود:
۱. گراندد تئوری و اهداف آن را شرح دهید.
 ۲. تفاوت های گراندد تئوری با سایر روش های تحقیق را شرح دهید.

۲,۱ توضیحاتی بر گراندد تئوری

گراندد تئوری یک روش تحقیق کیفی است که برای بررسی فرآیندهای اجتماعی موجود در تعاملات انسانی بکار می رود. محقق با بکارگیری این روش درصدد توضیح دادن فرآیندهای اجتماعی، یا ساختارهای کلیدی است که از متن داده های تجربی استخراج نموده است.

گراندد تئوری بعنوان روش، نوعی تحقیق در عرصه است. تحقیق در عرصه، تحقیق کیفی است که پدیده ها را در موقعیت طبیعی آنها، مثل بیمارستان ها، درمانگاه های سرپایی و خانه های پرستاری مورد بررسی قرار داده و توصیف می نماید. هدف از آن، بررسی عمیق اعمال بالینی، رفتارها، عقاید و طرز فکرهای افراد و گروهها، به همان نحوی است که در زندگی واقعی آنها روی می دهد. گراندد تئوری، روشی سیستماتیک است و دارای مراحل منظم، که نهایتاً به توصیف پدیده خاص می انجامد.

گراندد تئوری، تئوری است که به صورت استقرایی از مطالعه پدیده ای که نماینده آن است بدست آمده است. بنابراین تئوری ای است که از طریق جمع آوری سیستماتیک داده ها و تحلیل اطلاعات مربوط به پدیده، کشف شده، توسعه یافته، و به طور مشروط و موقت، تأیید شده است. محقق کار خود را با یک تئوری شروع نمی کند، که بخواهد آن را اثبات نماید، بلکه با یک عرصه مطالعه شروع می کند و اجازه می دهد که چیزهایی که به آن عرصه مربوط می شوند، خود را نمایان سازند. از این رو جمع آوری داده ها، تحلیل، و تئوری بایکدیگر رابطه دو طرفه دارند. هدف محقق آن است که از لحاظ نظری به توضیح کامل درباره یک پدیده خاص نایل آید.

۲,۲ تفاوت های اساسی گراند تئوری با سایر روشهای کیفی

پنج تفاوت اساسی گراند تئوری با سایر روش ها عبارتند از:

۱. چارچوب مفهومی گراند تئوری از مطالعات قبلی ناشی نمیشود، بلکه ناشی از اطلاعات فعلی است.
۲. محقق به جای توصیف واحد تحت مشاهده می‌کوشد تا فرآیندهای اصلی عرصه اجتماعی را کشف نماید.
۳. محقق هر داده را با تمام داده ها مقایسه می‌کند.
۴. محقق ممکن است بسته به پیشرفت تئوری، روش های جمع آوری داده ها را تغییر دهد، به این ترتیب اطلاعات کاذب را کنار گذارده و سؤالات عمیق تری را در صورت لزوم مطرح می‌نماید.
۵. محقق در حین جمع آوری داده ها، آنها را بررسی و شروع به کدگذاری، طبقه بندی و مفهوم بندی نموده و تقریباً از همان آغاز شروع به نوشتن افکار اولیه خود درباره گزارش تحقیق می‌نماید.

۲,۳ اجزاء و مراحل در فرآیند تحقیق به روش گراند تئوری

برای انجام پژوهش کیفی به روش گراند تئوری ضروری است که به اجزاء و مراحل آن دقت شود.

این مراحل به اختصار در زیر شرح داده شده اند و عبارتند از:

۱. سؤال تحقیق
۲. نمونه گیری
۳. جمع آوری داده ها
۴. رفتار با داده ها
۵. تحلیل داده ها
۶. روشها و سطوح کدگذاری
۷. توسعه مفهوم
۸. کاستن
۹. نمونه گیری انتخابی از متون
۱۰. نمونه گیری انتخابی از داده ها
۱۱. پدیدار شدن متغیرهای اساسی
۱۲. اصلاح و تکمیل مفهوم
۱۳. یادآور نویسی
۱۴. نوشتن گزارش تحقیق
۱۵. ملاحظات اخلاقی

۲,۴ شش مرحله اول در فرآیند تحقیق به روش گراند تئوری

در این بخش به توضیح بیشتر پیرامون مراحل اولیه که شامل : سؤال تحقیق، نمونه گیری، جمع آوری داده ها، رفتار با داده ها، تحلیل داده ها، روشها و سطوح کدگذاری می باشند خواهیم پرداخت.

۲,۵ سؤال تحقیق

هدف اصلی از تحقیق به روش گراندد تئوری، بررسی و روشن سازی فرآیندهای اجتماعی مورد نظر در تئوری در حال توسعه است. این فرآیندها از تحلیل اطلاعات بدست می آیند. ولی این سؤال تحقیق است که پدیده مورد بررسی و روش تحقیق را مشخص می‌سازد. تمرکز سؤال تحقیق بر این است که این پدیده چیست؟ در عین حال این سؤال باید انعطاف پذیری و آزادی لازم برای ژرفکاری پدیده را فراهم آورد. پیش فرض این سؤال آن است که لاقل در این جامعه و این مکان، همه مفاهیم مربوط به پدیده هنوز تعریف نشده اند و با لاقل روابط بین مفاهیم چندان توسعه نیافته است. لازمه طبیعت گراندد تئوری این است که محقق با پیشرفت، جمع آوری و تحلیل داده‌ها سؤال تحقیق را اصلاح نماید، زیرا بسته به داده‌های جمع آوری شده، ممکن است کانون توجه مطالعه تغییر نماید. بنابراین طراحی یک سؤال تحقیق کاملاً دقیق در شروع کار، غیرممکن است.

۲,۶ نمونه گیری

همانگونه که سؤال تحقیق را نمی توان از ابتدا بطور دقیق مشخص ساخت، تعداد مشارکت کنندگان در تحقیق نیز از اول قابل پیش بینی نیست. حجم نمونه توسط داده‌های جمع آوری شده و تحلیل آنها مشخص می‌شود. نمونه‌گیری ادامه می‌یابد تا به اشباع برسیم. اشباع در گراندد تئوری عبارت است از کامل شدن همه سطوح کدها و اینکه اطلاعات مفهومی جدیدی که نیازی به کد جدید یا گسترش کدهای موجود داشته باشد بدست نیاید. محقق از طریق بررسی مرتب داده‌ها و پرسیدن سؤالات، نهایتاً به احساس اشباع و بستن نمونه می‌رسد.

۲,۷ جمع آوری داده‌ها

محقق ممکن است داده‌ها را از طریق مصاحبه، مشاهده، مراجعه به اسناد، یا ترکیبی از این منابع جمع آوری نماید. یادداشتهای روزانه^۷، روش شرکت کننده مشاهده^۸، مصاحبه‌های رسمی، غیررسمی یا نیمه سازمان یافته^۹ نیز راههای معتبری برای تولید داده هستند.

۲,۸ رفتار با داده‌ها

نحوه رفتار با داده‌ها تابع خواست محقق است. او معمولاً در طی مصاحبه از نوار ضبط صوت استفاده می‌کند و سپس عین گفته‌ها را از نوار پیاده می‌نماید. در این هنگام باید آنها را یک خط در میان تایپ نماید و به منظور کدگذاری لاقل دو اینچ حاشیه گذاری کند.

۲,۹ تحلیل داده‌ها

هدف از گراندد تئوری کشف متغیرهای اصلی^{۱۰} است. این متغیرها، عناصر اساسی تئوری بوده و تمهای^{۱۱} اساسی و بازیگران اصلی عرصه تئوری را تشکیل می‌دهند، و نشان می‌دهند که داده‌ها حاکی از چه چیزی هستند. متغیرهای اصلی، بعنوان مفاهیم بنیادی تئوری عمل کرده و تکامل و استحکام تئوری به آنها بستگی دارد.

⁷ -journaling

⁸ - participant

⁹ -semi structured

¹⁰ -core variable

¹¹ -theme

- این متغیرها دارای ویژگی های زیر می باشند:
- در اطلاعات تکرار می شوند.
 - داده های مختلفی را ارتباط می دهند.
 - چون اصلی و مرکزی هستند، عمده پراکندگیهای موجود در اطلاعات را توضیح می دهند.
 - بر یک تئوری کلی تر یا رسمی تر دلالت دارند.
 - با تفصیل بیشتر آنها، تئوری به جلو حرکت می کند.
 - امکان حداکثر تغییر و تحلیل را فراهم می آورند.
 - شکل گیری مفهوم برای شکل گیری مفهوم باید از ابتدای جمع آوری داده ها به کدگذاری و تحلیل آنها پرداخت.

۲,۱۰ روشها و سطوح کدگذاری

همچنانکه محقق داده ها را به شیوه های مختلف جمع آوری می کند، خط به خط آنها را بررسی و فرآیندها و مفاهیم موجود در آنها را نیز مشخص و کدگذاری می کند.

سه روش برای کدگذاری وجود دارد :

۱. کدگذاری باز^{۱۲} : بررسی، برچسب زدن و مقوله بندی داده ها
۲. کدگذاری محوری^{۱۳} : این مرحله شامل تعیین الگوهای موجود در داده ها است. در این مرحله داده ها را به صورت جدید کنار هم گذارده و رابطه بین مقوله ها را بررسی می کنیم.
۳. کدگذاری انتخابی^{۱۴} : تعیین متغیرها و مفاهیم اصلی و مقوله مرکزی

کد گذاری در سه سطح انجام می گیرد که عبارتند از :

۲,۱۱ سطح اول کدگذاری

در این مرحله محقق بدنبال فرآیند می گردد. او با بکارگیری یک سیستم باز کدگذاری، خط به خط داده ها را بازنگری کرده و فرآیندهای آن را تشخیص داده و به هر جمله کد می دهد. او می کوشد تا حداکثر کدهای ممکن را تشخیص دهد تا مطمئن گردد که کاملاً اطلاعات را بررسی نموده است. بهتر است کدها را در حاشیه صفحه بنویسیم تا یافتن آنها ساده باشد. در این مرحله کدها را کدهای اساسی می نامند، زیرا از عین کلمات افراد مصاحبه شده استفاده می شود.

❖ دو شیوه کدگذاری اساسی عبارتند از:

۱. از زبان فرد مصاحبه یا مشاهده شده.
 ۲. کدهای دلالت انگیز، که محقق بر مبنای مفاهیم موجود در اطلاعات می سازد.
- بنابراین محقق باید از آغاز مطالعه بکوشد تا بیشترین طبقات ممکن را تشخیص داده و ویژگی ها و روابط آنها را دریابد. اگر کدهای اولیه اساس محکمی نداشته باشند، بعداً کنار گذارده می شوند.

¹² - open coding

¹³ -axial

¹⁴ -selective

۲,۱۲ سطح دوم کدگذاری

این مرحله سطح طبقه بندی است. لازمه این مرحله مقایسه دایمی داده ها است. محقق داده های کدگذاری شده را با یکدیگر مقایسه نموده و به صورت خوشه ها یا مقوله هایی که با هم تناسب دارند در می آورد. به این منظور اول هر یک از کدهای سطح اول را با سایر کدهای سطح اول مقایسه می کند و کدهای مشابه را در یک طبقه قرار می دهد، آنگاه او هر طبقه را با سایر طبقات مقایسه می کند تا مطمئن شود که طبقات از یکدیگر متمایز هستند.

۲,۱۳ سطح سوم کدگذاری

این مرحله به توصیف فرآیندهای اجتماعی اساسی می پردازد، که اساساً شامل عنوانی برای تم های اصلی موجود در داده ها است. داده ها حاکی از چیست؟ کانون توجه مطالعه چیست؟ داده ها با مطالعه چه ارتباطی دارند؟ مشارکت کنندگان با چه مسأله ای مواجه هستند؟ چه فرآیندهایی به تطابق مشارکت کنندگان با مسأله کمک می کند؟

کدگذاری حجم داده ها را کاسته به سازماندهی داده ها کمک نموده، انتخاب قسمت خاصی از داده ها را برای مقوله ها، و نامگذاری مقوله ها را آسان نموده و ضمن انعکاس فلسفه پایه مطالعه، حتی طبقه بندی را در مطالعه راحت می نماید. روش هایی برای کدگذاری داده ها بر می شمارند. استفاده از قلم های مشخص کننده و کاربرد رنگ های متفاوت یا شماره های خاص برای هر یک از مقوله ها، استفاده از کارتهای اندکس و برچسبهای کاغذی برای مشخص سازی مقوله ها از آن جمله اند. نوشتن کدها در حاشیه ها، مرتب سازی و شمارش آنها را آسان می سازد. هر بار که محقق اطلاعات را بررسی و کدها را اصلاح می کند افکار جدید یا بینش تازه ای به ذهن او می رسد که باید آنها را در محلی جدا از متن اصلی یادداشت نماید.

۲,۱ نه مرحله دوم در فرآیند تحقیق به روش گراندد تئوری

در این بخش به توضیح بیشتر پیرامون مراحل ثانویه که شامل: توسعه مفهوم، کاستن، نمونه گیری انتخابی از متون، نمونه گیری انتخابی از داده ها، پدیدار شدن متغیرهای اساسی، اصلاح و تکمیل مفهوم، یادآور نویسی، نوشتن گزارش تحقیق، ملاحظات اخلاقی می باشند خواهیم پرداخت.

۲,۲ توسعه مفهوم

در توسعه مفهوم و تئوری در حال ایجاد سه مرحله عمده وجود دارد که شامل: کاستن^{۱۵}، نمونه گیری انتخابی از متون و منابع، و نمونه گیری انتخابی از داده ها است. پس از این مراحل است که متغیرهای اصلی پدیدار می گردند.

۲,۳ کاستن

در طی تحلیل داده ها طبقات زیادی از مفاهیم ایجاد شده است که محقق باید به لحاظ تعداد از آنها بکاهد. مقایسه طبقات به محقق امکان می دهد که برخی از خوشه ها را که با یکدیگر ارتباط و تناسب دارند تحت یک طبقه وسیع تر قرار دهد. کاستن از تعداد طبقات نقش مهمی در تعیین فرآیندهای اجتماعی اساسی یا متغیرهای اصلی دارد. نتیجه این مرحله ایجاد طبقات مفهومی با میدان دید وسیعتر است.

۲,۴ نمونه گیری انتخابی از متون

جستجوی متون قبل از مطالعه لازم نیست و حتی برای مطالعه تهدید کننده است. این کار منجر به قضاوت زودرس و خاتمه دادن زود هنگام به نمونه گیری از ایده‌ها شده، و مسیر مطالعه را منحرف می‌سازد. در عوض نمونه گیری انتخابی از متون را که عموماً باید بعد یا همزمان با تحلیل اطلاعات انجام می‌گیرد. این کار به محقق کمک می‌کند که با کارهای منتشر شده در زمینه مفهوم مورد بررسی آشنا شده و قطعات گم شده تئوری خود را تکمیل نماید.

بسته به داده‌های اضافی بدست آمده، لازم است که محقق مفاهیم جدید و مربوط، در منابع، را مرور نماید. در واقع محقق از متون بعنوان داده استفاده کرده و آنها را در زمینه‌ای از داده‌ها مقوله‌ها و مفاهیم مطرح به یکدیگر ارتباط داده و در هم می‌آمیزد. متونی که بدقت انتخاب شده باشند به توسعه تئوری و ارتباط دادن آن با تئوری‌های دیگر کمک کرده و فواصل خالی تئوری را پر می‌نمایند.

۲,۵ نمونه گیری انتخابی از داده‌ها

همچنانکه مفاهیم یا متغیرهای اصلی نمایان می‌گردند. محقق ممکن است به صورت انتخابی به جمع‌آوری اطلاعات اضافی مبادرت ورزد تا فرضیه‌های خود را توسعه دهد و خصوصیات طبقات اصلی را تشخیص دهد. این کار مشخص خواهد ساخت که آیا این متغیرها واقعاً از متغیرهای اصلی هستند؟ و نیز تحت چه شرایطی روی می‌دهند. همچنین از طریق نمونه گیری انتخابی، اشباع در طبقات روی می‌دهد.

۲,۶ پدیدار شدن متغیرهای اساسی

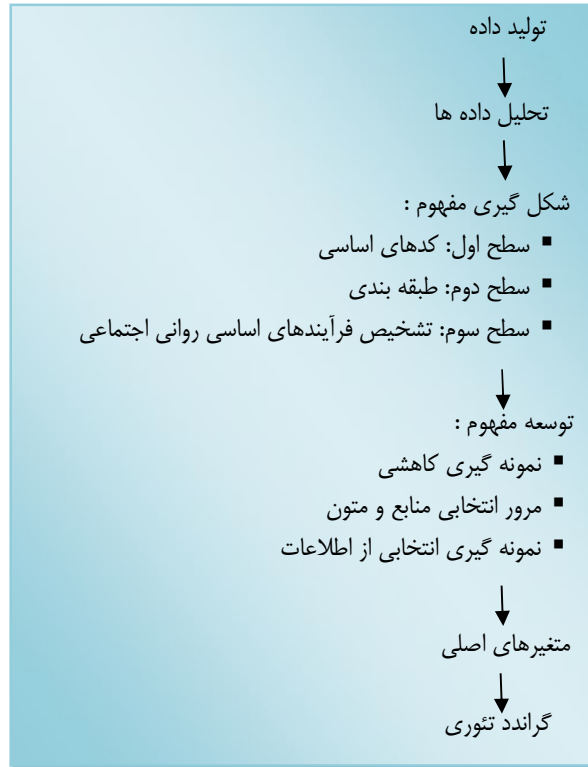
در طی فرآیندهای کاستن و مقایسه، متغیرهای اصلی پدیدار می‌شوند. مفهوم متغیر اصلی یعنی مقوله‌ای که مسئول بیشترین تغییرات درالگوی رفتار بوده و به تلیق سایر مقوله‌های کشف شده در داده‌ها کمک می‌کند. بعد از این مرحله محقق به اصلاح و تکمیل مفهوم می‌پردازد و با استفاده از کدهای تئوری یک چارچوب مفهومی از سطح توصیفی به سطح تئوریک می‌رسد.

۲,۷ اصلاح و تکمیل مفهوم

در این مرحله محقق با کدگذاری تئوریک جهت کار را تعیین می‌کند و نیز افکار و انتزاعات خود را هماهنگ می‌سازد. کدگذاری نظری یا تئوریک، به فرآیند بررسی اطلاعات سمت و سوی تئوریک و نه توصیفی، می‌دهد. این کار شامل انواعی از تدابیر و نقشه‌های تحلیلی برای افزایش انتزاع از داده‌ها است. در این فرآیند محقق همه متغیرهایی را که ممکن است در تحلیل داده‌ها مؤثر باشند بررسی می‌نماید.

۲,۸ یادآور نویسی^{۱۶}

یادآورنویسی روشی برای ثبت نگرش‌ها و عقاید محقق راجع به یادداشتهای، نسخه‌های برداشته شده از مصاحبه‌ها، یا کدها، در طی تحلیل داده‌های کیفی می‌باشد. یادآورها را فرضیه‌های در حال ایجاد و انتزاعات محقق درباره داده‌ها می‌دانند. محقق باید یادآورها را به صورت خوشه‌هایی از مفاهیم مرتب سازد تا بتواند نتایج محکم را از بی پایه جدا سازد. او یادآورها را روی کارتها یا صفحاتی نوشته و به صورت فایل‌های کامپیوتری مرتب می‌سازد. یادآورهای مرتب شده اساس گزارش تحقیق را به وجود می‌آورند.

تصویر شماره (۱) ارتباط بین تولید داده با تحلیل داده ها و شکل مفهوم را نشان می دهد .

۲,۹ نوشتن گزارش تحقیق

گزارش یک تحقیق گراند در واقع ارائه تئوری است که محقق بر مبنای داده های به دست آمده از یادداشتهای عرصه ایجاد کرده است. گزارش باید به خواننده درباره منبع داده ها و چگونگی کسب آنها و نیز چگونگی استخراج مفاهیم، ایده بدهد. یک گزارش خوب تئوری را به نحوی ارائه می دهد که خواننده معنای موجود در مفاهیم را دریابد.

۲,۱۰ ملاحظات اخلاقی

همانند سایر تحقیقات کیفی رضایت آگاهانه، حفظ رازداری، بررسی دقیق اطلاعات مثال هایی از ملاحظات اخلاقی هستند که محقق باید رعایت نماید. همچنین چون معلوم نیست که چه موضوعات حساسی در طی جمع آوری اطلاعات به وجود خواهد آمد، محقق باید آماده مسائل پیش بینی نشده باشد.

۲,۱۱ ارزیابی گراند تئوری ها

چهار معیار برای قضاوت درباره قابلیت کاربرد این تئوری ها وجود دارد :

۱. تناسب^{۱۷}
۲. قابل فهم بودن^{۱۸}
۳. عمومیت^{۱۹}
۴. کنترل

اگر تئوری با واقعیات روزمره عرصه سازگار بوده و از داده ها حاصل شده باشد، با آن عرصه تناسب خواهد داشت.

اگر محقق اطلاعات کافی جمع آوری نکرده باشد و کار جمع آوری داده ها را زود هنگام به پایان رسانده باشد، این معیار برآورده نمی شود. چون این تئوری نماینده یک واقعیت است باید هم برای مشارکت کنندگان و هم برای عمل کنندگانی^{۲۰} که در این زمینه تجربیاتی دارند جامع و قابل فهم باشد. اگر داده هایی که تئوری مبتنی بر آن است جامع بوده و تفاسیر مفهومی آن وسیع باشد، تئوری به حد کافی انتزاعی خواهد بود که بتواند در انواعی از زمینه های مربوط به پدیده مورد بررسی مورد استفاده قرار گیرد، و لذا معیار تعمیم پذیری را خواهد داشت. همچنین تئوری باید از لحاظ عملی امکان کنترل را بر پدیده فراهم آورد.

یک مطالعه کیفی هنگامی قابل ارزیابی است که روش های آن به حد کافی روشن بیان شده باشد. بگونه ای که خواننده بتواند تناسب آنها را

بررسی نماید.

۲,۱۲ راهنمای نقد تحقیقات انجام شده به روش گراند تئوری

بیان پدیده مورد نظر :

- آیا پدیده مورد نظر به روشنی تعریف شده است؟
- آیا محقق علت نیاز به بررسی کیفی پدیده را روشن ساخته است؟

هدف :

- آیا محقق هدف از انجام مطالعه را روشن کرده است؟
- آیا محقق اهمیت این مطالعه را مشخص نموده است؟

روش :

- آیا روش استفاده شده برای جمع آوری داده ها با هدف تحقیق سازگاری است؟
- آیا روش استفاده شده، بخوبی عنوان مطالعه را پوشش داده است؟
- چه سبکی برای هدایت مطالعه استفاده شده؟ آیا محقق مطالعه را طبق فرآیندهای توصیف شده انجام داده است؟

نمونه گیری :

- آیا محقق روشن انتخاب مشارکت کنندگان در تحقیق را توصیف کرده است؟
- چه مقوله های مهمی ایجاد شده است، چه حوادث، رویدادها و اعمالی باعث شده که این مقوله ها به وجود آید؟
- مقوله هایی که باعث انجام نمونه گیری تئوریک شده اند چه بوده است؟
- پس از انجام نمونه گیری تئوری ک چگونه نماینده بودن مقوله ها معلوم شده است؟

17 -fittingness

18 - understanding

19 -generality

20 - practitioners

تولید اطلاعات :

- آیا محقق روش های جمع آوری داده را توصیف نموده است؟
- فرمول های تئوریک چگونه این روش ها را هدایت نموده است؟

تحلیل اطلاعات :

- آیا محقق روش های تحلیل اطلاعات را توصیف نموده است؟
- آیا محقق در مورد اعتبار، صحت و تناسب داده ها توضیح داده است؟
- آیا محقق توضیح داده است که چرا و چگونه مقوله مرکزی را انتخاب نموده است؟

یافته ها :

- آیا مفاهیم از داده ها استخراج شده اند؟
- آیا مفاهیم بطور سیستماتیک به هم مربوطند؟
- آیا روابط مفهومی توصیف شده اند؟ و مقوله ها بخوبی توسعه یافته اند؟ آیا آنها دارای استحکام مفهومی هستند؟
- آیا یافته های تئوری یک، معنی دار هستند؟ اگر بله، تا چقدر؟
- آیا جمع آوری اطلاعات به صورت جامع و تفسیر و تحلیل های مفهومی وسیع انجام شده اند؟
- آیا تنوع کافی وجود دارد که امکان کاربرد در زمینه های مختلف مربوط به پدیده مورد بررسی را فراهم نماید؟

نتیجه گیریها، دلالتها و توصیه ها :

- آیا نتیجه گیریها، دلالتها و توصیه ها برای خواننده زمینه استفاده از یافته ها را فراهم می نماید؟
- آیا نتیجه گیریها منعکس کننده یافته های مطالعه هستند؟
- آیا توصیه هایی برای مطالعه بیشتر صورت گرفته است؟
- آیا اهمیت مطالعه برای پرستاری روشن شده است؟

➤ آزمون :

۱. تحقیق برای شکل گیری مفاهیم باید از ابتدای جمع آوری داده ها به بپردازد.

الف (تحلیل داده ها ب (توسعه مفهوم

ج (کد گذاری د (تعیین متغیرها

گزینه " ج " صحیح است

۲. کدامیک از موارد زیر از معیارهای قضاوت درباره کاربردی بودن گراند تئوری است بجز :

الف (تناسب ب (قابل فهم بودن

ج (کنترل د (همه موارد

گزینه " د " صحیح است

۳ روش تحقیق قومیت شناسی

➤ مفاهیم کلیدی

۱. قومیت شناسی ثبت اطلاعات مربوط به مردمان می باشد .
۲. در قومیت شناسی پژوهشگر ، ابزار تحقیق است.

➤ اهداف یادگیری

- شما پس از مطالعه مطالب این نوشتار قادر خواهید بود:
۱. قومیت شناسی و مزایا و محرومیت های آن را شرح دهید .
 ۲. ویژگی های پژوهش قومیت شناسی را توضیح دهید.

۳,۱ توضیحاتی

قومیت شناسی یا اتنوگرافی^{۲۱} به تصویر کشیدن و ثبت اطلاعات مردمان است. کار قومیت شناسی بررسی ریشه و خاستگاه مردم، نحوه زندگی در گذشته و راهها و روش زیستن در طول زمان است.

در قومیت شناسی شش ویژگی مطرح است که سه تای اولی با سایر پژوهشهای کیفی مشترک بوده و سه تای آن اختصاص پژوهشهای قومیت شناسی است و عبارتند از :

۱. پژوهشگر به منزله ابزار تحقیق^{۲۲}
۲. کار میدانی^{۲۳}
۳. چرخه جمع آوری اطلاعات و تحلیل آن
۴. فرهنگ محوری^{۲۴}
۵. ژرف کاوی^{۲۵}
۶. باز تاب^{۲۶}

۳,۲ پژوهشگر به منزله ابزار پژوهش

در پژوهش قومیت شناسی ، مشابه سایر پژوهشهای کیفی، پژوهشگر شبیه مشارکت کننده می شود تا به عنوان جزئی از فرهنگ بتواند، بهتر و واقعی تر افراد یک جامعه را بررسی کند. این موجب می شود، پژوهشگر در فرهنگ مورد بررسی محو گردد تا تفسیر و تحلیل به دست آمده تا حد امکان واقعی باشد.

21 - ethnography
 22 - researcher as an instrument
 23 - fieldwork
 24 -focus on the culture
 25 - reflexivity
 26 - emit

۳,۳ کار میدانی

تمام پژوهشهای قومیت شناسی در محیط و میدان واقعی انجام می شود و پژوهشگر به متن مردم مورد بررسی می رود. پژوهشگر با پرسش پیرامون تفاوت تجارب انسان در فرهنگی جز فرهنگ موجود آغاز می کند. فقدان مرزهای واضح بین تشابه و تفاوت های تجارب انسان از مشکلاتی است که قومیت شناسان با آن سرو کار دارند.

پس جمع آوری اطلاعات باید به تشخیص این تفاوتها و شباهتها کمک کند. به دیگر عبارت، پژوهشگر با استفاده از اولین اطلاعات و تحلیل آنها، در مراحل مختلف به تشخیص تفاوتها و شباهتها کمک کند. بدین معنی که پژوهشگر با استفاده از اولین اطلاعات و تحلیل آنها در مراحل مختلف پژوهش تجدید نظر و آن را تکمیل می نماید.

۳,۴ فرهنگ محوری و ژرف کاوی

قومیت شناسی، تنها پژوهش فرهنگ مدار است. ذوب شدن در شناخت گروهی از مردم که مشترکاتی دارند، کشف و تفسیر مفاهیم فرهنگی در گروههایی که به منزله یک کل واحدند. پژوهش قومیت شناسی است.

ویژگی دیگر پژوهش قومیت شناسی، عمیق و طولانی بودن آن است و این میسر نخواهد شد مگر با زیستن در میان مردمان، آمیختن با ایشان و شناختن آنان.

۳,۵ بازتاب

این واژه حاصل پنج ویژگی پیشین است. بازتاب مبین درگیری و چالش بین پژوهشگر در نقش پژوهشگریست که به فرهنگ تعلق دارد. گاه اصلاً پژوهشگر فراموش می کند عضوی خارجی است. به ویژه زمانی که مدت طولانی در محیط پژوهش زندگی کرده است، حتی گاهی ویژگیهای اخلاقی او تغییر می کند، گاه آمیختن با افراد مورد بررسی به مدت طولانی، موجب تغییر در باورها و حتی شخصیت پژوهشگر می شود و البته این از خطرات پژوهشهای قومیت شناسی است.

➤ آزمون

۱. کدامیک از ویژگی های زیر به پژوهش قومیت شناسی اختصاص دارد؟

الف) ژرف کاوی

ب) کارمیدانی

ج) جمع آوری داده ها بصورت چرخه ای

د) همه موارد

گزینه " الف " صحیح است

۴ تحقیق عملکردی^{۲۷}

➤ مفاهیم کلیدی

۱. تحقیق عملکردی با هدف بهبود کیفیت و عملکرد سازمان انجام می گیرد.
۲. تحقیق عملکردی مبتنی بر استراتژی کاربردی بودن پژوهش است.

➤ اهداف یادگیری

- شما پس از مطالعه مطالب این نوشتار قادر خواهید بود :
۱. تحقیق عملکردی را تعریف کنید.
 ۲. خصوصیات تحقیق عملکردی را شرح دهید.
 ۳. مراحل اجرای تحقیق عملکردی را توصیف نمایید.

۴,۱ تعریف تحقیق عملکردی

تحقیق عملکردی یک استراتژی تحقیقی و مبتنی بر این فلسفه است که تحقیق نباید فعالیتی باشد که محقق بصورت مجزا از مردم مورد مطالعه صورت دهد. توجه روز افزون به محدودیت های تحقیقات کمی و کیفی معمول، منجر به رشد بیشتر تحقیقات عملگرا گردیده است که بر وضعیت های موضعی و محدود تاکید دارند.

در واقع تحقیق عملکردی یک مداخله در مقیاس کوچک و در شرایط جهان واقعی و بررسی نتایج این مداخله است که در طیف وسیعی از موقعیت ها مثلاً از تلاش یک معلم برای اجرای یک روش جدید آموزشی در کلاس خود تا مطالعات دقیق برای ایجاد تغییرات سازمانی در صنایع با استفاده از یک تیم تحقیق بزرگ و پشتیبانی منابع دولتی می تواند صورت گیرد. تحقیق عملکردی در واقع مبتنی بر کاوش و تحقیق منظم در متن یک تلاش متمرکز برای بهبود کیفیت سازمان و عملکرد آن است و امروزه به ابزار قدرتمندی برای بهبود عملکرد و سلامت سازمان تبدیل شده است.

۴,۲ خصوصیات تحقیق عملکردی

تحقیق عملکردی توجه به عملکرد انسان، ایجاد تحرک و انگیزه عمل، روابط و روحیات انسان و کارآمدی در شغل و عملکرد حرفه ای، علاقه به ایجاد تغییر در سازمان، ابداع و تمرکز بر حل مشکلی که نیاز به حل شدن دارد را مد نظر قرار می دهد.

چهار جنبه اساسی تحقیق عملکردی شامل موارد زیر می باشد:

❖ موقعیتی بودن^{۲۸}

موقعیتی بودن یعنی علاقمندی به تشخیص یک مشکل ملموس در یک زمینه خاص و سعی در حل ن، در این روش سعی نمی شود که فقط یک عامل خاص بصورت جدا از زمینه ای که به آن معنی می بخشد مورد مطالعه قرار گیرد.

²⁷ -Action Research

²⁸ - situational

❖ **تشریک مساعی^{۲۹}**

تشریک مساعی یعنی تیمی یا تیمهایی از محققین و کسانی که در یک مسئله درگیر هستند با یکدیگر روی یک پروژه کار می کنند. به عبارت دیگر تحقیق عملکردی تمایل به مشارکتی بودن و درگیر کردن همه یا تعداد زیادی از افراد درگیر در موقعیت دارد.

❖ **حضور در عرصه^{۳۰}**

حضور در عرصه یعنی اعضاء تیم تحقیق، خود مستقیم یا غیر مستقیم ضمن اجرای تحقیق در عمل در عرصه شرکت دارند.

❖ **خود ارزیابی^{۳۱}**

خود ارزیابی تحقیق عملکردی متکی به مشاهده دائمی است به عبارتی در طی کار مرتباً اطلاعات جمع آوری و مورد بحث و ارزیابی قرار گرفته و مبنایی برای ادامه و پیشرفت کار فراهم می سازد. یعنی تغییرات و نتایج مداخله دائماً و بصورت پیشرونده در موقعیت در حال تغییر مورد ارزیابی قرار می گیرد. و محقق مرتباً اطلاعات بدست آمده را برای بهبود عملکرد مورد استفاده قرار می دهد. به عبارت دیگر یافته های تحقیق فوراً بکار گرفته می شود.

۴,۳ کاربرد تحقیق عملکردی

کاربرد تحقیق عملکردی را در موارد زیر توصیه می کند:

- تغییر روش های آموزش و واردسازی شیوه های جدید با تلفیق آن با شیوه های قبلی
- تغییر روش های ارزیابی و بهبود آنها
- تغییر ارزشها و طرز تلقی ها
- تغییر شیوه های مدیریت و آشناسازی و اجرای تدریجی روشهای اصلاح رفتار
- توسعه آموزش ضمن خدمت، بهبود مهارت ها و افزایش خود آگاهی و قدرت تحلیل کارکنان
- حل مشکلات تشخیص داده شده در موقعیتهای خاص

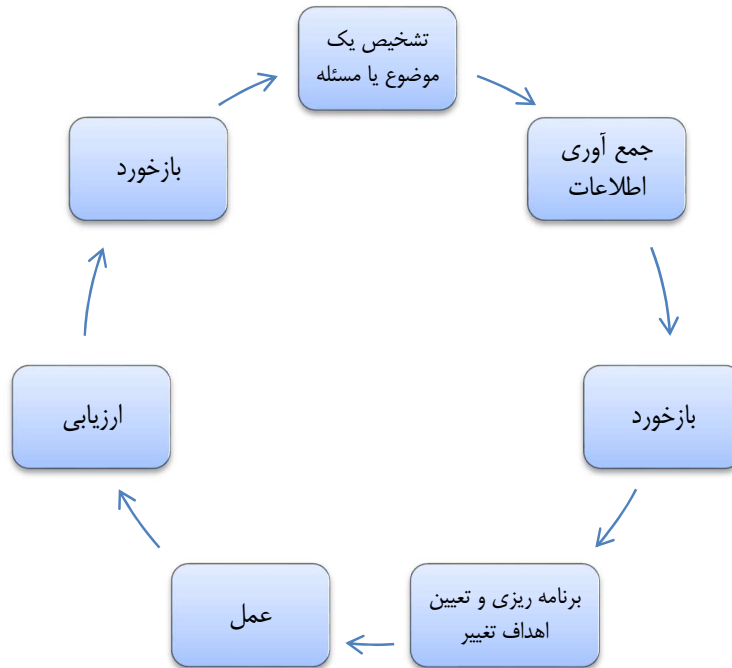
۴,۴ مراحل و روشهای اجرای تحقیق عملکردی

تحقیق عملکردی فرایندی پویا است که طی مراحل چرخه ای پیشرفت می کند و هدف پژوهش ممکن است در طی پیشرفت طرح رشد یافته و تغییر یابد.

²⁹ - collaborative

³⁰ - field work

³¹ - self evaluative

شکل ۲: فرایند اجرای پژوهش های عملکردی

۴,۵ مراحل تحقیق عملکردی

هشت مرحله برای اجرای تحقیق عملکردی بشرح زیر مطرح می شود:

- ۱) تعریف و ارزیابی مشکلی که در وضعیت فعلی وجود دارد و مهم به نظر می رسد. مسئله باید با مسامحه و به نحوی تعریف شود که احساس نیاز به ایجاد یک تغییر یا ابداع را بوجود آورد.
- ۲) بحث و گفتگوی اولیه در میان افراد، بخشها و قسمتهایی که به موضوع علاقمند و مربوط هستند. این مرحله است که به پیش نویس طرح تحقیق منجر می گردد. در این مرحله سوالاتی که باید پاسخ داده شود به بحث گذارده می شود.
- ۳) مرور بر منابع و سایر مطالعات برای یافتن موارد مشابه و بررسی اهداف و روش های آنها و مشکلاتی که با آن مواجه بوده اند.
- ۴) تعریف مجدد مشکل، این مرحله ناشی از بازخورد نتایج مراحل قبلی است. در این مرحله ممکن است به دلیل برخی محدودیتها تعدادی از اهداف حذف یا اصلاح گردد، همچنین پیش فرضهای زمینه ای طرح روشن و صریح بیان می شوند.
- ۵) برنامه ریزی تحقیق عملکردی و انتخاب روش های تحقیق و مداخله ای مانند روش نمونه گیری، روش مدیریت، روش های آموزش و یاددهی، تخصیص منابع بر حسب وظایف، استخدام کارکنان و به هر حال تحقیق عملکردی باید بصورتی برنامه ریزی شود که حتی الامکان در شرایط موجود قابل اجرا باشد.
- ۶) انتخاب و توسعه روشهای ارزیابی مداوم نتایج مداخله و تعیین اینکه بر چه اساسی قضاوت نماییم که ارزیابی انجام شده صحیح است.
- ۷) اجرای پروژه در یک مدت خاص، این مرحله دربردارنده اقدام^{۳۲} و اجرای ایده جدید است. عمل باید در مدت زمان مشخص صورت گیرد.

۸) مرحله آخر شامل استخراج نتایج، استنباط، تفسیر داده ها و ارزیابی کلی از طرح بر مبنای معیارهایی که قبلاً مورد توافق قرار گرفته می باشد.

۴,۶ مزایای تحقیق عملکردی

برخی از مهمترین مزایای تحقیق عملکردی شامل:

- انعطاف پذیری آن
- درگیر بودن عمل کنندگان در فرایند تحقیق
- داشتن تاثیر آموزش و کاهش فاصله میان تحقیق و اعمال بالینی
- همزمانی تحقیق و عمل
- ایجاد راه حل برای مشکلات عملی خاص
- کمک به ایجاد و پذیرش تغییر در اجتماع و سیستمهای آموزشی مدارس و دانشگاهها
- بهبود عملکرد
- ایجاد دانش کاربردی
- افزایش خود شناسی و توانایی ابراز خود در مشارکت کنندگان و احساس تعهد محقق به کارگیری نتایج تحقیق.

۴,۷ محدودیتهای تحقیق عملکردی

برخی از مهمترین محدودیتهای تحقیق عملکردی را شامل موارد زیر می باشد :

- معمولاً نتایج آن قابل تعمیم نیست.
- در صورت عدم همکاری و مقاومت در برابر تغییر با شکست روبرو می شود.
- برخی از مشارکت کنندگان به علت اینکه خود را تحت نظر می بینند ممکن است از ادامه همکاری منصرف شوند.
- تفصیل پیشامدهای آن قابل پیش بینی نبوده و به علت گروهی بودن معمولاً وقتگیر و انرژی بر است.
- عدهای نیز فقدان گروه کنترل و نیز فقدان کنترل دقیق روی متغیرها را از محدودیتهای آن بر شمرده اند.

➤ آزمون

۱. کدامیک از موارد زیر از خصوصیات تحقیق عملکردی است ؟

- الف (موقعیتی بودن ب (تشریک مساعی
ج (خود ارزیابی د (همه موارد

گزینه " د " صحیح است

خلاصه

پژوهش کیفی، کلی فکر بوده و هدف آن اکتشاف محصول درک عمیق و دستیابی به دنیای درونی مشارکت کنندگان در تحقیق می باشد. این پژوهش به توصیف تجربیات و تفسیر اطلاعات می پردازد و روش مطالعه آن می تواند در طول مطالعه تغییر پیدا کند. پژوهش های کیفی در صدد بررسی معنای وضعیت هستند و تعمیم پذیری در آنها چندان مهم نمی باشد. پژوهش کیفی به روش های گوناگون امکان پذیر می باشد که عبارتند از :

- پژوهش فنومنولوژیک
- گراند تئوری
- قومیت شناسی
- پژوهش عملکردی

منابع

۱. روش‌های تحقیق کیفی، دکتر محسن ادیب حاج باقری، دکتر سرور پرویزی، دکتر مهوش صلصالی، ۱۳۸۹.